

L'escriptura inclassificable de les pedres

GETTY IMAGES

ENRIC SÒRIA

La de Roger Caillois (Reims, 1913 – París, 1978) és una figura tan estranya i atractiva com els seus múltiples inter-

ressos: antropòleg, crític literari, membre fundador del Collège de Sociologie –amb companys de viatge tan singulars com Gaston Bachelard, Georges Bataille i Michel Leiris–, deixeble díscol del surrealisme, autor d'estudis memorables com *L'home i el sagrat* i *Els jocs i els homes*, director de la col·lecció *La Croix du Sud* de l'editorial Gallimard, gran traductor de Borges –que l'influï en l'adjectivació, exasperadament fastuosa– i meditador sempre atent a les se-

cretes meravelles de la física, els somnis, les religions antigues i la literatura fantàstica. En certa manera, aquest llibre, *Pedres*, és un compendi o una xifra secreta de tots aquests afans, projectats sobre les formes inamovibles i alienes a la vida, però fascinadores, de l'univers mineral.

Un text introductor de Jorge Wagensberg sobre les concomitancies entre ciència i literatura i un article afegit d'Álvaro Cunqueiro, ric de prodigis gaèlics, a penes ens preparen per al que és aquest llibre. *Pedres* és un llibre que eludeix qualsevol classificació. No és un catàleg de gemmes –tot i que en proposa una taxonomia–, ni un estudi mineralògic, ni molt menys un peritatge, ni és tampoc una di-

vagació històrica o una excusa per convocar les amenitats de la prosa poètica.

L'estudi, la divagació i la poesia l'informen, sens dubte, però no el defineixen. Podem conjecturar que l'impulsa la fascinació per la bellesa incomprensible de les formes fortuïtes; una fascinació que ha ullprès els homes durant mil·lennis i que els objectes que la provoquen no coneixeran mai. El llibre és també un homenatge a la subtil civilització xinesa, que va saber expressar aquest enlluernament amb singular devoció, i a la figura del funcionari, cal·lígraf i poeta Mu Fi, apassionat col·leccionista de pedres i creador d'una pintura que, per contrast, tenia el gust dels núvols i que, de tan evanescent, acabà per anul·lar-se a ella mateixa. L'obsessiva minuciositat amb què Roger Caillois descriu les canviants ondulacions i les abstruses simetries de les vetes dels ònixs i les àgates també assoleix aquesta qualitat al·lucinatòria, hipnòtica i irreal de certs paisatges xinesos.

Pedres és una introducció al misteri de la bellesa sense sentit, i també una meditació atònita sobre el lent naixement de les formes inevitables, fruit de la usura del temps i de la ruptura que provocà, un dia abans dels dies, un inconcebible paroxisme de violència sobre la matèria inerta per forjar aquestes configuracions que ara, per a nosaltres, són emblemes de la quietud, "pirotècnies immòbils en una nit petrificada", paisatges microscòpics on la ment es perd, com per un laberint obnubilat. És per això que els somniosos meandres d'aquest llibre inclouen una cosmogonia mecànica molt anterior als déus i una forma molt elaborada de la mística.

En els seus millors moments, el text de Caillois té la compacitat hermètica dels objectes que descriu, o bé s'endinsa en el seu conjur com en un mar. *Pedres* recrea la poesia geomètrica i tancada dels cristalls esplèndids, però també busca el misteri que habita dins la més comuna de les pedres, "més lent, més vast i més greu que el destí d'una espècie pasatgera". Callat, inalterable, vora nostre. ♦♦

PEDRES
ROGER CAILLOIS
TRADUCCIÓ DE
RAMON GIRBAU
DÍASCONTADOS
178 PÀG. / 14 €

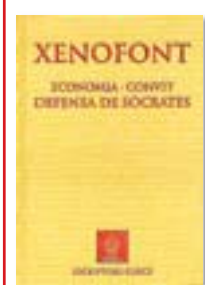
ELS CLÀSSICS

Fer lliscar una lliçó

JORDI NOPCA

Són tres les obres de l'historiador i escriptor Xenofont (428 aC–355/350 aC) agrupades al volum *Obres socràtiques menors: Defensa de Sòcrates, El convit de Càllias i Economia*. En la primera Xenofont reconstrueix les paraules de Sòcrates davant dels jutges que el van condemnar per desconfiar dels déus grecs, introduir-ne de nous i corrompre la joventut. L'historiador recull les últimes paraules socràtiques després de ser declarat culpable: "No perquè moro injustament he de tenir pitjor opinió de mi; perquè aquesta vergonya no cau sobre mi, sinó sobre aquells que m'han condemnat", argumenta, abans de fer explícita l'esperança que el temps ho posaria tot al seu lloc ("estic segur que l'esdevenidor, tant com el temps passat, em retrà aquest testimoni, que mai no he fet tort a ningú, ni he fet tornar ningú més viciós, i beneficiava aquells que conversaven amb mi ensenyant-los de franc tot el que podia de bo").

Abans del desenllaç fatídic, a *Economia* Sòcrates estudia com es pot reeixir a ser "ric i considerat" tot analitzant el "bon conreu" i entrevistant-se amb un cap de família acabalat. A *El convit de Càllias*, per últim, Xenofont barreja realitat i ficció amb la voluntat de presentar el Sòcrates "rigorós moralista", en paraules de Carles Riba: algú que, "deliciosament adaptable en el tracte social, aprofita tota avinentesa per fer lliscar una lliçó". ♦♦

OBRES SOCRÀTIQUES MENORS
XENOFONT
TRAD. DEC. RIBA
F. BERNAT METGE
166 PÀG. / 9,95 €
(DIUMENGE, AMBLARA)

L'APARADOR

JORDI NOPCA

FICCIÓ

La mort del corredor de fons
JORDI DE MANUEL
Edicions 62

Jordi de Manuel no en té prou amb ser biòleg i professor: l'any 2000 va inventar-se el seu propi inspector, Marc Sergiot, que ha protagonitzat set de les seves novel·les. A l'última, *La mort del corredor de fons*, un seguit d'assassinats sotraguegen Barcelona i criden l'atenció de Sergiot, que investigarà els crims ajudat per l'agent Carles Fortiana. Una lectura entretinguda que no hauria de passar per alt als addictes del gènere negre.

NO-FICCIÓ

Helen Hessel
M-F. PETEUIL
Trad. Alicia Martorell
Aguilar

Henri-Pierre Roché va immortalitzar una relació a tres bandes a *Jules et Jim*, novel·la basada en experiències autobiogràfiques que després seria adaptada al cinema per François Truffaut. Marie-Françoise Peteuil ha reconstruït la biografia de la Catherine real, la pintora, escriptora, traductora i filòsofa Helen Hessel. A més de tot això, la coprotagonista del *ménage à trois* és també mare de Stéphane Hessel, autor d'*Indigneu-vos!*

A d'Amor
DAVID LEVITHAN
Trad. Ainara Munt
Amsterdam Llibres

FICCIÓ

El nord-americà David Levithan s'ha proposat explicar una història d'amor a partir d'un seguit de definicions breus i enginyoses que estructuraren el seu últim llibre. En comptes de capítols, Levithan opta per provar de caçar les diverses cares de l'enamorament a partir d'explicacions que oscil·len entre l'asseveració de caire general i el comentari personal. Quan s'encara amb la paraula amor escriu: "Val més que ni ho intenti".